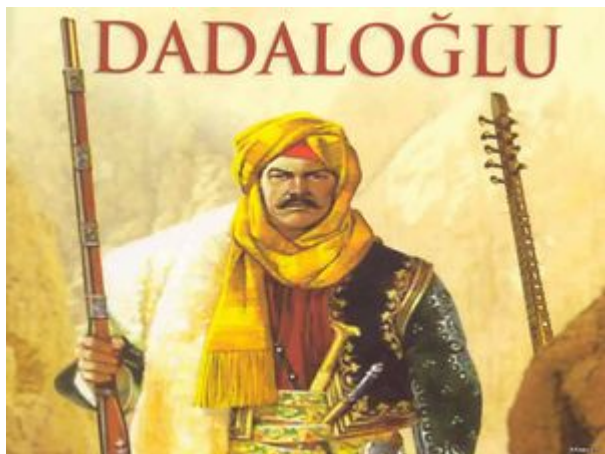

Dadalogly

Category: Goşgular, Kitapcy, Ýazyjy şahyrlaryň we alymlaryň terjimehaly

написано kitapcy | 22 январа, 2025

Dadalogly NUSGAWY TÜRKMEN ŞAHYRLARY

► DADALOGLY

Dadalogly, türkmen şahyry, Osmanly döwletiniň Anadoly türkmenlerini oturymlaşdyrmak syýasatyna garşy giden halk ozany.

XVIII asyryň soňky çärýeginde Kaýseriniň Tomarza raýonynda dogulandygy, XIX asyryň ortalarynda aradan çykandygy mälimdir. Doglan we aradan çykan senesi anyk belli däl.

■ Döwri:

Osmanly imperiýasynda aýry-aýry iki edebiýat ugry bardy. Birinji ugur köşk we diwan edebiýatydy. Bu ugurda eserler arap, pars dilleri bilen türki diller garym-gatym edilip ýazylardy. Emma bu ýazuw dili gündelik gepleşik dilinde ulanylmaýardy we köplenç diýen ýaly ýönekeý halka düşnüksiz bolup galýardy. Ikinji ugur bolsa folklor edebiýatynyň iň giňden ýaýran görnüşi "goşma" atly şygyr formasydyr. "Goşma" şygyr formasynyň halk tarapyndan aýdym edilip aýdylyşyna "warsagy" diýilýärdi.

■ Dadaloglynyň terjimehaly:

Dadalogly Günorta Anadolyda (Nur we Toros daglary) daglyk sebitlerde ýaşaýardy. Weli onuň hakyky adydyr. Dadalogly goşgularynda ulanan tahallusydyr.

Dadalogly arassa türkmenidir we türkmeniň owşar taýpasyndandyr. Osmanly döwletiniň owşar, garsandy, syrkyndy, bozdogan, gyrynty, berber, menemençi ýaly çarwa türkmen taýpalaryny oturymlaşdyrmak üçin alyp barýan işleri ýerlerde nägileliklere we baş galdyrmalara sebäp bolýardy.

Dadaloglynyň goşgularyna oturymly ýaşaýyşa geçmek islemeýän türkmen taýpalarynyň sesi hökmünde garamak mümkin.

Bu nägilelikleri göz önüne tutup, Osmanly hökümeti olara giň ekerançylyk meýdanlaryny berýär. Muňa garamazdan şahyr taýpasynyň öňden gelyän çarwa durmuşyndan el çekmek islemeýärdi we goşgulary bilen döwlet býurokratiýasyna garşy çykyş edipdir. Dadalogly goşgularynda öz nägileligini aç-açan beýan etmegi başarypdyr:

"Perman patyşaňky, daglar biziňdir..."

Osmanly häkimiýeti her näçe nägile bolsalar-da türkmenleri oturymly durmuşa geçirmekligi başarypdyr. Ýurt tutunylan täze ýerler içerki Anadoludady. Dadalogly Şargyşla raýonynyň Kabaklypynar obasynda aradan çykypdyr.

♣ Çeşme: Ýlýas Örskaýa "Edebiýatyň danalary" ("Final" neşirýaty).

■ DADALOGLYNYŇ GOŞGULARYNDAN:

"Gyýanlardan men"

Aslymy sorasaň owşar boýundan,
Aýra düşdüm öz taýpamdan, begimden.
Pynarbaşyndan hem baş ýüz öýlimden,
Çykyp-da janyna gyýanlardan men.

Çekerin çilläni, goý bolsun bu gün,
Alar öýtdüňizmi şol Kozan dagyn?!
Biz bir möjekmidik, Bozokly köýün, *
Ürküzip, sürüsin iýenlerden men.

Dadalogly diýer, beýle bolmazdym,
Gören günlerimiň birin görmezdin.
Hergiz gowga tursa yzda durmazdym,
Meýdanda dogana dözenlerden men.

◆ ◆ ◆

■ Biziňdir

Galkdy, göç eýledi owşar illeri,
Küren basyp ýatan iller biziňdir.
Arap atlar ýakyn eder yragy,
Belent dagdan aşan ýollar biziňdir.

Bilimizde gyljymyz bar Kermany, **
Daş saklamaz naýza çarpan zarbany.
Biz barada döwlet bermiş permany,
Perman patyşaňky, daglar biziňdir.

Dadalogly, bir gün gowga gurular,
Öter tüpeň, dowulbazlar urular.
Ençe goç ýigitler ýere seriler,
Ölen öler, diri galan biziňdir.

♣ Bellik:

Köý* – oba.

Kermany** – Kermanda ýasalýan gylyçlar. Ýazyjy şahyrlaryň we alymlaryň terjimehaly